

Planinski vestnik in razlogi za njegovih že 110 let*

✍ Aljoša Rehar

Ob tako častitljivi obletnici izhajanja, kot jo letos praznuje osrednja slovenska gorniška revija, se povsem razumljivo postavi tudi vprašanje, kaj je pripomoglo k temu dolgoletnemu izhajanju. Okroglih 110 let bolj ali manj nepretrganega izhajanja, s katerim je Planinski vestnik (PV) tudi najstarejša še izhajajoča slovenska revija, je namreč v svetu sodobnih medijev prava redkost – tako doma kot v tujini.

PV in nacionalna identiteta

Temeljni razlog za dolgoletni obstoj Planinskega vestnika je velika navezanost slovenskega naroda na gorski svet in gorniško delovanje. Ta navezanost se kaže v tesni prepletenosti vsakdanjega življenja z gorskimi motivi. Simbol Tri-

glava, ki je med drugim sestavni del državnih simbolov, je več kot zgovoren primer.

Gorniško delovanje je v slovenskem prostoru vedno imelo posebno vlogo. Nikoli ni bilo samo šport ali rekreacija, temveč je v sebi vedno nosilo tudi narodnostno, kulturno in še kakšno razsežnost. Planinski vestnik je bil eden ključnih elementov tega delovanja, saj je z rednim izhajanjem in poudarjanjem temeljnih gorniških in s tem tudi slovenskih vrednot pomembno prispeval k oblikovanju slovenske nacionalne identitete.

Že prvi letnik revije (1895) potrjuje, da je PV svojim bralcem prinašal dokaj izrazito narodnostno obarvano vsebino, seveda navezano na takrat zelo jasno izraženi narodni pomen slovenskih gora. Neposredno potrditvev narodnostnega poslanstva PV je zaslediti tudi v uredniški besedi ob koncu letnika: »Planinski Vestnik pa tudi zastopa težnje, katere morajo ugajati vsakemu, ki res ljubi dom in rod svoj. Krepko poudarja naše pravice do zemlje do-

* Prispevek je povzetek diplomske naloge avtorja (Planinski vestnik skozi čas. Fakulteta za družbene vede. 2004).

Ustvarjalci naše gorniške revije¹

Čeprav za ustanovitveno leto Planinskega vestnika šteje leto 1895, nekateri menijo, da bi kazalo imeti za zameetek glasila tudi društveni poročili SPD za leti 1893 in 1894, posebno zato, ker so v obeh separatih poleg društvenih poročil tudi zgodovinski članki in razprave. Zgodovinske razprave je po večini zbral in prispeval načelnik Slovenskega planinskega društva (SPD) Fran Orožen.

Anton Mikuš 1985-1908

Prvo številko, ki nosi ime Planinski vestnik in datum 8. februar 1895, je uredil prof. Anton Mikuš (rojen 3. 1. 1858, umrl 26. 9. 1933). Rodil se je v Ljubljani. Po gimnaziji na Dunaju je študiral sla-

vistiko; ta mu je bila več let poklic, saj so mu kot uredniku zaradi temeljitega lektoriranja pravili »krtačko«. Bil je ugleden jezikovni in tiskovni korektor, posebno pri Ljubljanskem Zvonu v obdobju od leta 1897 do 1911 ter pri najrazličnejših knjigah in tiskih, pa tudi pomemben sodelavec pri urejanju Pleteršnikovega slovarja; veliko je

¹ Jedro prispevka je povzeto po članku Toneta Strojina: Ustvarjalci naše gorniške revije, Planinski vestnik, 2/1995, str. 97.

mače in zvesto čuva, da nam jih nič ne otmo (PV, 1895: 190).«

Še bolj neposredno se je povezava Planinskega vestnika s slovensko ljubeznijo do gora oziroma domovine pokazala leta 1921. Po koncu prve svetovne vojne so namreč Slovenci izgubili velik del Koroške, ki je bil priključen Avstriji, ter Primorske in dela Notranjske, ki so ju zasedli Italijani. To je močno zaznamovalo slovensko zavest, kot se kaže tudi v Planinskem vestniku: »Zrušila se je stara država, ki nas je trdo oklepala, da se nismo mogli razširiti. Vstala je Jugoslavija, vse je vzkipelo radosti, mislili smo, da je za nas napočil zlati vek. Toda kaj pravi stari Rimljan: Timeo Danaos et dona ferentes. – Bojim se Danajcev, tudi ko prinašajo darove. In

res, prišli so, pozdravljeni, v znamenju zlate svobode, a obenem so zasedli in obdržali naše najlepše pokrajine in niso nam bili v pomoč nasproti sovražniku na severu. Danes je naš narod naravnost razkosan (PV, 1921: 18).«

Sledi narodnostnih idej tudi v letu 1948 ni težko najti. Že na prvi strani prve številke je Svetozar Ilešič v članku z naslovom Osvobodjene gore zapisal: »V letih strašne vojne, ki so pomenila vsemu poštenemu človeštvu boj za osnovne človeške vrednote, Slovencem pa hkrati boj za narodni obstoj, smo slovenski planinci pridružili željam za porazom fašizma in zmago svobode še eno stransko, skrito željo: da bi se nam odprl ves naš široki planinski svet onstran dotedanjih krivičnih meja, da ne bi na vsakem

prevajal in »v življenju opravil veliko podrobnega, nevidnega in nehvaležnega dela«. Njegov naslednik na uredniškem mestu Planinskega vestnika Josip Tominšek mu je v nekrologu v Planinskem vestniku napisal, da je bila »njegova izključna usmerjenost v Planinskem vestniku formalna stran jezikovne produkcije, ki mu je vzela zanimanje za vsebino spisov«². Mislim pa, da je prav, da je šibko drevesce, kot je bil Planinski vestnik, ki se je s sodelavci vred šele iskal, dobilo močno in strokovno oporo pri uredniški lekturi v osebi starega slavista prof. Antona Mikuša. »Zaradi strokovne doslednosti, ki ga je formalno utesnjevala, se tudi ni mogel pripraviti, da bi sam pisateljval,« pravi o njem dr. Josip Tominšek. Kot član professorskega krožka je hkrati s Franom Orožnom v navdušujoči domoljubni zavesti postal eden usta-

novnih članov SPD in prvi tajnik Osrednjega odbora SPD. Še bolj vidno pa je njegovo urednikovanje. Uredil je prvih trinajst letnikov Planinskega vestnika, od februarske številke leta 1895 do septembrske leta 1908. Tudi izpregel je skoraj hkrati kot prijatelj in načelnik SPD Fran Orožen. S tem se je končala prva, nekateri jo imenujejo romantična doba SPD in Planinskega vestnika.

Josip Tominšek

1908-1940

Naslednje obdobje urejanja Planinskega vestnika je povsem v znamenju dr. Josipa Tominška (rojen 4. marca 1872 na Slatini pri Gornjem Gradu, umrl 22. marca 1954 v

² Planinski vestnik, 1933, str. 415.

svojem planinskem potu zadeli na mejnike, na pregrajo, ki nam je vsa leta stare Jugoslavije zapirala pot v najlepše naše gore, med najčistejše naše ljudi. In res, vse naše gore so bile osvobojene. (PV, 1948: 1).«

Leta 1979 se je nacionalni naboj gorništvu PV pokazal npr. ob slovenski osvojitvi Everesta. V letu 1991 pa se je izrazil ob osamosvajanju kot ob vsaki dotedanji preizkušnji slovenskega naroda. PZS je ob vojaškem napadu na Slovenijo pretrgala vse stike s Planinsko zvezo Jugoslavije (PZJ), tedanji predsednik PZJ Tomaž Banovec pa je odstopil s predsedniškega mesta (glej PV, 1991: 369).

Preostali razlogi za obstoj PV

V dosedanjem besedilu se je potrdila trditev, da je na obstoj PV vplivala navezanost slovenskega naroda na gore oziroma vloga PV pri oblikovanju nacionalne identitete. Na podlagi analize posameznih letnikov PV pa je obenem mogoče trditi, da je osrednja gorniška revija razvila veliko sposobnost prilagajanja družbenim in drugim razmeram, ki po navadi vplivajo na obstoj revije ali kakšnega drugega tiskanega medija. Ob tem se je v analizi pokazalo kar nekaj razlogov oziroma lastnosti, ki so PV omogo-

čile, da je prehodil tako dolgo obdobje v tako različnih družbenih razmerah.

Prvi razlog – vloga glasila

To, da je PV že od svojega začetka pa vse do danes glasilo krovne gorniške organizacije, je eden ključnih razlogov za dolgoletni obstoj osrednje slovenske gorniške revije, če že ne najpomembnejši. Navezanost na kulturno in v določenem pogledu tudi gospodarsko močno ter uveljavljeno matično organizacijo z velikim številom članov mu je namreč v vsej zgodovini omogočala materialno preživetje in relativno trdno finančno in duhovno podporo. S finančnega stališča je PV vedno ostajal v okvirih gla-

Ljubljani). Z bratom Franom Tomiškom, ki je postal načelnik SPD, je več kot tri desetletja z vso ljubeznijo in duhovno zrelostjo urejal Planinski vestnik. Pod njegovim uredništvom je postal vsebinsko primerljiv z drugimi planinskimi glasili po svetu. Čeprav tudi on – enako kot njegov predhodnik – ni pisal potopisov in osebnih meditacij z gora, pa velja opozoriti, da se je ukvarjal ne le z lektorskim in mentorskim delom, ampak tudi s prikazi in slovstvenimi ocenami knjig, opisovanjem jubilejev in nekrologov ter zbiranjem društvenih novic in zanimivosti. Posebej je treba omeniti njegovo delo pri jezikoslovju (Antibarbarus), zunaj SPD pa živahno delovanje pri pisanju učbenikov, urejanju knjig pri Matici slovenski ter pisanju spremnih besedil in ocen. Josip Tomišek je bil splošno znan in ima veliko zaslug pri utemeljevanju splošne jezikovne kulture. Kdo ve, ali ne bi po-

stal tudi eden prvih univerzitetnih profesorjev na mladi ljubljanski univerzi, če ne bi bil gimnazijski ravnatelj v Mariboru. Med kandidati je že bil. Tako kot njegov predhodnik je bil tudi Josip Tomišek strokovnjak za jezikoslovje, nadvse spoštovan tudi v javnih krogih zunaj SPD. Kot osebnost ni bil le razgledan, temveč tudi bolj prilagodljiv za spremembe, ki jih je prinašal čas. Preuredil je Planinski vestnik, mu dal novo naslovno podobo, trše platnice in boljši papir, v glasilu je bilo več ilustracij. Značilno Smrekarjevo upodobitev Triglava s Kredarico na naslovnici je Planinski vestnik obdržal do konca 1. svetovne vojne in nato vse do spremembe na krmlu SPD leta 1931, ko je postal avtor naslovnice akademski slikar Janez Trpin. Za Tomiškovega urednikovanja so bili v Planinskem vestniku postavljeni temelji mnogim področjem spoznavanja in opisovanja gorskega sveta, pojavov in živ-

sila svoje matične organizacije. Nikoli ni imel profesionalnega marketinga. Le redko se je prodajal v prosti prodaji, naročnike si je pridobil predvsem prek gorniške organizacije in že obstoječih bralcev. Tako tudi nikoli ni imel visoke naklade oziroma izjemno velikega števila naročnikov. Nekdanji urednik PV Tine Orel je tako med drugim dejal: »Glasilo je raslo, kakor je rasla organizacija, vsaj po kvantiteti, glede na obseg in število naročnikov. Že samo to dejstvo potrjuje, da je glasilo potrebno in da je potrebam tudi v vseh desetletjih in letih zadostilo. Če se zdaj giblje število naročnikov od 5000 do 6000, in to brez kakih akviziterskih prijemov, brez trdne poverjeniške mreže, brez organizirane naslonitve na šolsko mrežo, je to za kulturnega zgodovinarja vsaj materialen dokaz o upravičenosti in življenjski odzivnosti glasila (Orel, 1967: 609).«

Drugi razlog – vloga arhiva

Zelo pomembna je tudi vloga arhiva, ki si jo je PV pridobil z dolgoletnim izhajanjem: »Planinski vestnik je kot školjka, ki si jo lahko daš k ušesu, da poslušáš šum časa. Ko planinske organizacije v današnji organiziranosti ne bo več, bo edino Planinski vestnik tisti, ki je kaj ohranil za za-

namce. Boljšega arhiva za nazaj, kot je to glasilo, obstoječa organizacija nima (Strojin, 1990: 50).« PV je torej z nepretrganim objavljanjem društvenih novic in novic, povezanih s krovno gorniško organizacijo, postal nezamenljiv arhiv gorniških dejavnosti na Slovenskem in tudi v tujini. »/.../ Planinski vestnik je namreč izredno pomemben arhiv vsega, kar je povezano s planinstvom in alpinizmom v Sloveniji (Habjan, 2001: 467).« Tudi to je pripomoglo k ohranitvi PV.

Tretji razlog – zavzemanje za splošno sprejete vrednote

PV se je v vsej svoji zgodovini odkrito zavzel za nekatere splošno uveljavljene družbene

ljena v njem. Oglašati so se začeli številni avtorji, ki so pozneje veljali za poznavalce določenih tem. Predaleč bi nas pripeljalo, če bi zapisali vsa imena in področja, pa saj so o njih pisali že drugi³. Predvsem pa je bil Josip Tomišek osebnost in avtoriteta, ki je povezovala starejše in mlajše rodove. Njegov naslednik na uredniškem mestu, Tine Orel, je o njem zapisal: »Bil je rojen za to, da planinstvo povezuje s kulturotvornostjo, zvest večnemu prizadevanju človeštva, da bi slehernemu dejanju vdihnil tudi duha in s tem tudi planinskim storitvam dal vsaj relativno trajno vrednost. Tomišekove uredniške škarje pa so v skrbi za čistočo jezika, tekoč slog in razumljivo vsebino, ki naj bi pomenila trajnejšo

vrednost, šle tako daleč, da so pri nekaterih sodelavcih (ne)upravičeno povzročile slabo voljo. Vendar velja opozoriti, da od uredniških posegov ni bil izvzet nihče – razen Henrika Tume, ki jih je kategorično odklanjal, to pa se je potem poznalo v njegovih besedilih. Če Josip Tomišek ne bi osebno poznal skoraj vseh sodelavcev in ne bi zaslužnim nič napisal ob življenjskih jubilejih ali za osmrtnico, bi danes o teh možeh vedeli le malo. Kaj takega je pozneje imel za uredniško dolžnost samo še njegov celjski naslednik Tine Orel. Oba pa sta imela srečo, da so ju pri tem delu dopolnjevali nekateri bolj razgledani sodelavci. Za slovensko literarno zgodovino je pomemben Tomišekov Antibarbarus, ki je v Planinskem vestniku izhajal tri leta, od leta 1936 do 1938. V njem je odkrival svoje poglede na pisanje krajevnih imen, na vlogo določenih črk, na fonetično rabo sestavljenih besed itn.

³ Josip Wester: *Dr. Josipu Tomišku ob 25-letnici uredništva. PV, 1934/1. Tine Orel: PV, 1954, str. 276. Evgen Lovšin: PV, 1963, str. 494. Dr. Teodor Tomišek: Trije Tomiški planinci, založba PZS, Ljubljana, 1981.*

vrednote, kot so domoljubnost, varstvo okolja, odgovornost in marljivost, duhovno in telesno zdravje, vzdržljivost in enakopravnost. Skratka, vse tiste vrednote, ki jih širi tudi gorništvu samo in so pomembne tako za celotno družbo (narod) kot za posameznika. Stroj in tako ugotavlja: »Najbrž je pomembna razlika v tem, komu je doslej služil Planinski vestnik, človeku ali institucijam. Velika prednost je v tem, da je vedno in prvenstveno služil človeku, tistemu prefinjenemu odkrivalcu in poslušalcu naravnih lepot in vrednot. To mu daje neprecenljivo vrednost in prednost posebno zdaj, ko toliko govorimo o krizi vrednot (beri: potrošniškega sistema), o padcu avtoritete institucij, organizacij in vodilnih osebnosti, pa čeprav to razumemo le v planinskih razmerah (Strojin, 1990: 52).«

Četrti razlog – politična nevtralnost

Čeprav je PV vedno jasno zagovarjal nacionalne interese, ni nikoli odkrito stopil na to ali ono politično stran. Vedno je ostajal na metapolitični poziciji, ki je bila sprejemljiva v vseh časih, saj je zagovarjala najširše politične cilje slovenskega naroda. Poleg tega osrednja gorniška revija ni nikoli neposredno polemizirala s tre-

nutno politično oblastjo. To je PV omogočalo, da je preživel politično zelo razburkana obdobja. »Ene stalnice pa se je Planinski vestnik držal v vseh časih: nikoli ni bil z oblastjo polemično glasilo. Vedno je zasledoval cilj: biti strokovno, leposlovno in novičarsko glasilo. Koliko mu je pri tem uspevalo oziroma koliko je uspelo urednikom, je vprašanje okoliščin, posluha urednika, pa tudi patronata planinskega vodstva nad Planinskim vestnikom (Strojin, 1995: 49).«

Peti razlog – vsebinska raznovrstnost

Zagotovo je PV ves čas svojega izhajanja bolj ali manj poskušal ugoditi čim večjemu krogu

Žal Tominškov Antibarbarus ni tako znan kot tisti, ki ga je napisal Miroslav Krleža, čeprav je nastajal neodvisno od njega. Če bi poleg jezikovnega in mentorskopovezovalnega dela hoteli ocenjevati še Tominškovo osebno nagnjenost h gorništvu, bi morali opozoriti na njegovo ideološko-estetsko usmerjenost v gorniškem življenju. Vse njegove ocene, prikazi knjig, pa tudi nekaj ideološko naravnanih člankov⁴ je pisanih v umirjenem tonu. Za Josipa Tominška so značilni velika tolerantnost, prizadevanje za harmonijo in glajenje morebitnih sporov med sodelavci. Čeprav je nekaj teh sporov bilo, pa še hudih, v Planinskem vestniku ni hudih besed z nobene v spor vpletenih strani. Morebiti Planinski vestnik zaradi take Tominškove naravnosti, ki so jo nasledili tudi nekateri drugi uredniki, ni bil nikoli polemičen, čeprav malo alternative glede pogledov na gorništvu ne bi ško-

dilo. Vse uredniško delo – z obširno korespondenco vred – je Josip Tominšek opravljal sam in to ga je vsako leto stalo nemalo nedelj. In tako več kot tri desetletja, do leta 1941, ko mu je nemška zasedba Maribora, v katerem je stanoval, onemogočila stike s SPD, s tiskarno in pretežno večino sodelavcev. S tem je bila končana Tominškova doba urednikovanja, ki se je začela z oktobrsko številko leta 1909.

Arnošt Brilej⁵ 1941-1949

Leto 1941 je bilo za slovenski narod v vseh pogledih prelomno, saj je bila deželna okupira-

⁴ Dr. Josip Tominšek: *Motivi pravega planinstva*, PV, 1925/1, str. 1. Dr. Josip Tominšek: *Štirideset let obstoja Slovenskega planinskega društva*, PV, 1933, str. 271-279.

⁵ Več o Brileju v PV, 7-8/2001, str. 304: *Urednik treh obdobj Arnošt Brilej* (Marjan Raztresen).

ljubiteljev narave in posebno gorskega sveta. Tega se je lotil tako, da je poskušal prinašati čimbolj pestro vsebino, ki bi pokrila številna področja, ki se neposredno ali posredno navezujejo na gorski svet. To mu je omogočalo, da si je kljub neprofesionalnemu tržnemu in distribucijskemu pristopu pridobil in obdržal vsaj delno zadovoljivo število naročnikov oziroma bralcev.

Na podlagi analize posameznih letnikov in v preteklosti že izvedenih opredelitev PV (Orel, Dobnik, Stojin, Habjan) je mogoče oblikovati tudi definicijo osrednje gorniške revije na Slovenskem, ki potrjuje to vsebinsko pestrost. PV je tako:

a) strokovno-informativna revija (PV je revija, saj je periodično izhajajoča publikacija s spe-

cializirano vsebino, ki prinaša informacije ter strokovno-izobraževalne članke s področja gorništvaja oziroma gorskega sveta);

b) glasilo (PV je glasilo krovne gorniške organizacije na Slovenskem);

c) narodna revija (po eni strani zato, ker je edina oziroma osrednja gorniška revija, po drugi pa zaradi poudarjanja nacionalne identitete);

d) kulturna revija (po eni strani z vidika leposlovnih vsebin, slovstvenih ocen in gorniške fotografije, po drugi pa z vidika poudarjanja duhovno-kulturne vloge gorništvaja);

e) okoljevarstvena revija (PV si s stalnim opozarjanjem in pisanjem o pomenu ter varstvu okolja zasluži tudi to oznako).

Šesti razlog – navezanost bralcev

O tej med drugim pričajo številni samopriskevki in odpovedi honorarjem v prid ohranitvi revije, dokaj razširjeno zbiranje letnikov PV, ne nazadnje pa tudi dokaj čustveni odzivi bralcev na vsakršne spremembe, pomanjkljivosti ali napake. To povezanost v določeni meri kažejo tudi prenove PV, ki so vse bolj ali manj posledica zahtev iz vrst določenega dela bralstva ter želje pridobiti še več naročnikov.

na in razkosana na območja pod okupatorjevim vplivom. Na ramena dr. Arnošta Brileja je poleg drugih dolžnosti padlo tudi uredništvo Planinskega vestnika. Kot dolgoletnemu članu kulturnoznanstvenega odseka

SPD in izvrstnemu potopiscu iz domačih in balkanskih gora mu delo v Planinskem vestniku ni bilo tuje. Ker je bil tajnik SPD in dobrodošel družabnik v marsikateri planinski družbi, mu je uspelo zadržati in povezati preostale sodelavce tudi takrat, ko je bilo možno le omejeno kulturno in potovalno delovanje znotraj tedanje Ljubljanske pokrajine. Tudi prva povojna leta v spremenjenih političnih

in siceršnjih socialnih razmerah je Arnošt Brilej v Planinskem vestniku, ki je leta 1945 izšel kot Planinski zbornik in v letih 1946 in 1947 z imenom Gore in ljudje, ohranil vsebino dogajanj v gorskem svetu na dotedanji ravni, predvsem pa ni postal trobilo takratnih oblasti. Arnošt Brilej se je rodil 15. februarja 1891 v Ljubljani in je v tem mestu tudi umrl 20. oktobra 1953. Po končani ljubljanski klasični gimnaziji je končal pravne študije v Pragi. V gore je začel zahajati kmalu po 1. svetovni vojni in si je vestno zapisoval vsak izlet posebej. V gore je hodil po načrtu, ki si ga je prej izdelal, sam ali v družbi. Tako si je ustvaril velik krog prijateljev in znancev, s katerimi je pozneje sodeloval kot tajnik SPD in urednik Planinskega vestnika. Odločilno za njegovo poznejše gorniško življenje pa je bila stalna družba, imenovana Gojzerica. Takšnih je bilo v sloven-

S čim si je PV pridobil takšno navezanost in zvestobo bralcev oziroma naročnikov? Najbrž s svojim relativno nekomercialnim pristopom, z amatersko, a požrtvovalno in vdano uredniško ekipo, pripravljenostjo na odprto komuniciranje z bralci in nenehnim kritičnim samospraševanjem o kakovosti in vsebini revije, ki je pripeljala tudi do nekaj korenitih prenov PV. Prav tako pa tudi s tem, da so pomemben del vsebine revije vedno ustvarjali prav naročniki oziroma bralci sami, in delno s svojo vlogo arhiva in zavezanosti ohranjanju častitljivo stare revije. Verjetno so prispevali svoje tudi politična nevtralnost, poudarjanje predvsem duhovnih vrednot ter odkrita ljubezen do gorskega sveta in domovine. O tem se je ob 95-letnici PV razpisal

tudi Dobnik: »Slovenski planinci smo lahko upravičeno ponosni na Planinski vestnik, ki letos vstopa v petindevetdeseto leto svojega življenja. Niso ga zlomile mnoge težave in viharji preteklih let, ne uničile različne nevarnosti. Rojen je bil iz ljubezni, ta pa je močnejša od vseh težav. Imeli so ga radi njegovi prvi bralci, nestrpno tudi danes pričakujemo vsako novo številko. To je bilo poroštvo za njegov obstoj in je tudi za njegovo bodočnost. Kot v preteklosti nam je tudi danes pri srcu, ker v njem ni visoke politike, ne strankarskih preprirov in zvenceh obljub, ne mržnje med ljudmi, temveč nas z njim povezujejo gore, naša in Vestnikova ljubezen in skrb (Dobnik, 1990: 52).«

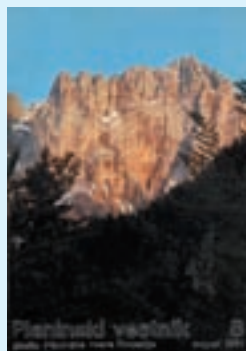
PV, kot omenjeno, tudi nikoli ni želel postati le še ena komercialna revija. S tem se je delno izognil zakonitostim neizprosne tržne ekonomije, ob tem pa ohranil ključne lastnosti, ki so ga tako dolgo obdržale pri življenju: »Večkrat se je že zastavilo vprašanje, zakaj se PV ne spremeni v reportažno-magazinsko revijo, ki bi morda ustrezala valovom potrošniškega okusa in miselnosti, vendar ni prišlo do zadevnega sklepa zaradi vrednosti planinskega izročila in družbene naloge planinstva v potrošniško-stehznizirani

ski gorniški zgodovini še nekaj⁶ in so slovenskemu gorništvu, predvsem pa planinski organizaciji iz družbe, dale nekaj znanih imen. Tudi Arnošt Brilej je imel širok in svetovljanski odnos do gorništvu in umetnosti na splošno. V tem pogledu je pisal in fotografiral veliko več kot njegov predhodnik. Žal je njegov pisateljski opus, z naslovom Sreča v višavah, najbrž izgubljen.⁷ V Planinski vestnik je pisal zgodovinske članke, najpogosteje najave jubilejev, osmrtnice za zaslužnimi gorniki in odborniki, slovstvene ocene in prikaze ob izidih knjig. Brez teh Brilejevih zapisov bi o takratnih možeh in dogodkih vedeli veliko manj. Bil je stalni sodelavec radijskih oddaj o gorah. Samo s

sinopsisi radijskih oddaj bi napolnil debelo knjigo. Tudi sicer je veliko pisal v predvojno in povojno dnevno časopisje in revije, pogosto predaval in sodeloval z referati na zasedanjih Zveze slovanskih planinskih društev in Mednarodnega združenja planinskih organizacij (UIAA), ker je obvladal več tujih jezikov. Skupaj s predsednikom SPD, Jožo Pretnarjem, je sodeloval v Zvezi planinskih društev kraljevine Jugoslavije. Izkazal se je tudi kot prevajalec iz angleščine, češčine in ruščine. Koliko hvaležnega, pa tudi nehvaležnega dela je opravil kot tajnik SPD v treh obdobjih, ki so se med seboj znatno razlikovala - od pretrganja s staro gardo SPD prek predvojnega obdobja v tihi konkurenci s TK Skala, med vojno vihro 1941-1945 in po osvoboditvi do ustanovitve takratnega Planinskega društva Slovenije (PDS)! Lahko rečemo, da nam Amošt Brilej še

⁶ Na primer profesorski krožek Frana Orožna, piparji, drenovci.

⁷ Glej opozorilo Evgena Lovšina v PV, 1966, str. 255 spodaj.

družbi. Zdi se nam, da ni pogojev in ne potreb za posnemanje nekaterih zgledov pri velikih narodih (PV, 1975: 703).

Sklep

Glede na dosedanje ugotovitve lahko sklepem, da je eden izmed poglavitnih razlogov za dolgoletni obstoj PV, osrednje gorniške revije in obnem najstarejše še izhajajoče revije na Slovenskem, močna povezanost Slovencev z gorskimi svetom. Ta je dovolj močna, da si je PV, čeprav so ga uredniki in preostali sodelavci ustvarjali nepoklicno, vseeno pridobil dovolj velik krog zvestih ustvarjalcev in naročnikov oziroma bralcev.

vedno ostaja tako malo znan, kot se pri vsem njegovem vsestranskem delu pač ne spodobi. Ker je bil osebno skromen, je bil nekako v senci glasnejših, res pa je tudi, da je živel v časih, ki so bili neugodni za uvaljavljanje. Z njegovim uredništvom se je končalo obdobje meščanskega gorništvaja in uveljavljanja številnih področij v gorništvu, na primer kulturnega alpinizma. Po vojni so hoteli biti revolucionarni časi drugačni. Nova ljudska oblast je novi planinski organizaciji pomagala v vseh pogledih, zlasti pri obnovi planinskih koč in poti ter pri pospeševanju množičnosti. Nekaj se je prepisalo tudi iz ruske literature. To je bil čas kolektivizma in številka, obdobje planinskega gospodarstva in kvantitete, ki se je tudi dosti pozneje ni bilo moč kar tako odkrižati. Poleg tega se je hitelo iskati nove vsebine gorništvaja.⁸ O tem so se razpisali že Pre-

Tudi druga trditev, ki pravi, da je PV razvil veliko sposobnost prilagajanja družbenim in drugim razmeram, se je potrdila. PV je uspelo združiti sklop zgoraj navedenih šestih značilnosti, ki so se izkazale za dober dolgoročni recept za dolgoletno in nepretrgano izhajanje.

PV je s svojo dolgoletno tradicijo postal razpoznaven in skoraj neločljiv element slovenskega gorništvaja. Poleg tega je s svojo bogato zgodovino tudi pomemben del slovenske kulture, zaradi vztrajnega poudarjanja domoljubnosti pa se je počasi uvrstil tudi med sicer manj vidne, a vseeno trdno stoječe elemente slovenske nacionalne identitete.

Literatura in viri:

Planinski vestniki (1895, 1914, 1921, 1948, 1956, 1967, 1979, 1990, 1991, 1995, 2001, 2002)

Dobnik, Jože (1990): Blagemu planinoslovstvu posvečen mesečnik. PV, 1990, str. 52-53.

Habjan, Vladimir (2001): Med tradicijo in spremembami. PV, 2001, str. 466-467.

Orel, Tine (1967): Urednikovo sporočilo naročnikom in bralcem Planinskega vestnika. PV, 1967, str. 608-611.

Strojin, Tone (1990): Iz školjke poslušamo odmev časa. PV, 1990, str. 49-52.

Strojin, Tone (1995): Sto let slovenske gorniške revije. PV, 1995, str. 49-52. ●

tnar, Zoran Polič, Cene Malovrh, Fedor Košir, Miha Potočnik in drugi.⁹

Tine Orel 1950-1979

Čprav je zimsko gorništvaja poglavalno korenine že pred 1. svetovno vojno, strma turistika ali alpinistika pa v obdobju med svetovnimi vojnami, so se alpinisti lotili plezalnih stopenj zgornjih težavnosti šele v začetku petde-

⁸ Tine Orel: Planinstvo v novi stvarnosti, PV, 1948, str. 66.

⁹ Evgen Lovšin: 90 let Planinskega vestnika, PV, 1985/6, str. 244 (za obdobje 1941-1950).